

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
SAJA NELJANDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Tallinna Ringkonnakohus, Tallinn

28. märts 2019. a

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Villu Kõve, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Ivo Pilving, riigikohtunik (osales päevakorrapunktide nr 1-6 arutelul)
Tanel Saar, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Sten Lind, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Iris Kangur-Gontšarov, Harju Maakohtu kohtunik
Piia Jaaksoo, Pärnu Maakohtu kohtunik
Jaanus Tehver, Eesti Advokatuuri esimees
Marju Agarmaa, Õiguskantsleri Kantselei, õiguskantsleri vanemnõunik
Peeter Jerofejev, riigikohtunik (asendusliige)
Liis Arrak, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (asendusliige)

Teised osalejad:

Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Ringkonnakohtu esimees (osales päevakorrapunktide nr 1-6 arutelul ning päevakorrapunkti nr 7 esimeses pooles)
Villem Lapimaa, Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Sirje Kaljumäe, Tartu Halduskohtu esimees
Kristjan Siigur, Tallinna Halduskohtu esimees
Liivi Loide, Tartu Maakohtu esimees
Meelis Eerik, Harju Maakohtu esimees
Astrid Asi, Viru Maakohtu esimees
Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees
Tiina Ereb, Tartu Ringkonnakohtu, Halduskohtu ja Maakohtu kohtudirektor
Hans Moks, Harju, Viru ja Pärnu Maakohtu, Tallinna Ringkonnakohtu ja Halduskohtu kohtudirektor
Virve Altuhova, Tartu Maakohtu kinnistus- ja registriosakonna kohtudirektor
Kerdi Raud, Riigikohtu direktor
Karin Leichter, Riigikohtu esimehe nõunik
Viljar Peep, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekanstler
Kaidi Lippus, Justiitsministeeriumi kohtute talituse juhataja
Signe Usar, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik
Küllü Luha, Justiitsministeeriumi kohtute talituse analüütik
Lagle Zobel, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik
Siret Jürgenson, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik
Signe Usar, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik
Margit Gross, Justiitsministeeriumi riigikaitse revisjoni töörühma juht
Indrek Parrest, Eesti Kohtunike Ühingu esimees
Kai Härmand, Justiitsministeeriumi õiguspoliitika asekanstler
Iris Raudsik, Riigikohtu kommunikatsioonispetsialist
Janar Filippov, Tallinna Ringkonnakohtu avalike suhete teenistuse juht
Anneli Vilu, Tallinna Ringkonnakohtu avalike suhete teenistuse pressiesindaja
Tiina Pappel, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik

Juhatas: Villu Kõve, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Protokollis: Signe Usar, Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik

Algus: 28.03.2019. a kell 11.00

Lõpp: 28.03.2019. a kell 15.35

Istungi päevakorras on:

1. **07.12.2018. a KHN-i 103. korralise istungi protokollki kinnitamine** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN kinnitab 07.12.2018. a KHN-i 103. korralise istungi protokollki.
Materjalina lisatud protokoll
2. **Tartu Ringkonnakohtu esimehe nimetamiseks nõusoleku andmine – KS § 41 lg 1 p 5 alusel** – Justiitsministeerium, Viljar Peep; esimehe kandidaadi sõnavõtt
Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku nimetada esitatud kandidaat Tartu Ringkonnakohtu esimeheks
Materjalidena lisatud memo ja üldkogu arvamus
3. **Eesti Kohtunike Ühingu pöördumine kohtunike töövõimehüvitamise taastamise teemal – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Eesti Kohtunike Ühingu esimees Indrek Parrest
Otsuse projekt: KHN annab arvamus kohtunike töövõimehüvitise taastamise kohta
Materjalina lisatud Eesti Kohtunike Ühingu pöördumine
4. **Kriminaal-, väärteo- ja kohtumenetluse erisused erakorralise ja sõjaseisukorra ajal – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, riigikaitseõiguse revisjoni töörühma juht Margit Gross
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks
Materjalina lisatud eelnõu, eelnõu seletuskiri ja memo
5. **Ülevaade kohtuarendustoimkonna tegevustest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Viljar Peep
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks
Materjalina lisatud memo
6. **Ülevaade RES lisataotlustest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks
Materjalina lisatud memo
7. **Arvamus andmine Riigikohtu kohtunike vabadele ametikohtadele kandideerivate isikute kohta – KS § 41 lg 3 p 1 alusel** – Riigikohus
Otsuse projekt: KHN avaldab Riigikohtu kohtunike vabadele ametikohtadele kandideerivate isikute kohta arvamust
Materjalina lisatud elulookirjeldused

V. Kõve juhatab koosoleku sisse, tervitab uut KHN-i liiget, Eesti Advokatuuri esimeest Jaanus Tehverit, ning uurib, kas päevakorrale on täiendusi.

Päevakorra muutmist ei toimunud ja päevakord kiideti heaks.

1. **07.12.2018. a KHN-i 103. korralise istungi protokollki kinnitamine** – Riigikohtu esimees Villu Kõve

V. Kõve uurib, kas protokollile on täiendusi või märkusi.

Protokollile ei ole kellelgi täiendusi.

Kõik KHN-i liikmed hääletavad protokollki kinnitamise poolt.

Otsus: KHN kinnitab 07.12.2018. a KHN-i 103. korralise istungi protokollki.

2. Tartu Ringkonnakohtu esimehe nimetamiseks nõusoleku andmine – KS § 41 lg 1 p 5 alusel
– Justiitsministeerium, Viljar Peep; esimehe kandidaadi sõnavõtt

V. Kõve kirjeldab kohtu esimehe valiku protsessi ning tänab senist Tartu Ringkonnakohtu esimees Kersi Kerstna-Vaksa hea töö eest.

V. Peep märgib, et komisjon valis kahe tugeva ja hea kandidaadi vahel. Kuna kohtusüsteemis on kohtunike karjääri võimalused mõnevõrra piiratud ja kohtute seadus tulevikku suunatult ütleb, et kohtu esimehel võib olla üks ametiaeg järjest, siis otsustas komisjon anda uuele kandidaadile võimaluse oma potentsiaali ringkonnakohtu esimehena realiseerida.

T. Pappel tutvustab oma senist karjääri ning annab lühikese ülevaate oma visioonist Tartu Ringkonnakohtu juhtimise kohta järgmiseks seitsmeks aastaks. Esimehena seisaks ta kohtusüsteemi sõltumatuse ja Tartu Ringkonnakohtu teeninduspiirkonda jäävate kohtute hea käekäigu eest. Tema hinnangul toimib Tartu Ringkonnakohtus väga hästi ning ta loodab, et järgmise seitsme aasta pärast on Eesti Vabariigis endiselt kaks ringkonnakohtu, kus on 3 tugevat kolleegiumi. Ta leiab, et kolleegiumite vahelist koostööd tuleb suurendada ja toetab kolleegiumite autonoomiat oma töö sisemisel korraldamisel. Nii esimehe kui ka KHNi väljakutseks on lahendada probleem, et paljud kohtuasjad koonduvad Tallinna, mistõttu on ebavõrdne töökoormus üle Eesti. Tema hinnangul on selleks mõistlik tegeleda menetlusseadustike, sh kohtualluvuse ja pädevuse muutmisega, mitte halduskohtutest kohtade ümbertõstmisega.

Ringkonnakohtus peab ta oluliseks ühtse kollektiivitunde suurendamist ja asutusele pühendumise tekitamist nii kohtunike kui teiste kohtuteenistujate seas läbi inimeste otsustusprotsessi kaasamise, ühisürituste korraldamise, demokraatliku ja läbipaistva otsustusprotsessi rakendamise. Pappel peab oluliseks ka kohtunike ja kohtuteenistujate motiveerimist, mitte ainult motivatsiooniürituste kaudu, vaid ka läbi palgateemaga tegelemise. Ta leiab, et kohtujuristide palk peaks jääma vähemalt senises määras seotuks esimese astme kohtuniku palgaga ning tegeleda tuleb ka ametnike palkadega (sh ka kantselei ja kohtukordnikud), kelle palk jääb Eesti keskmisele palgale oluliselt alla. Samuti tahab ta tagada kõrget õigusemõistmise kvaliteeti ringkonnakohtus ja selle teeninduspiirkonda jäävas madalamas kohtuastmes ning see peaks toimuma mitte ainult läbi kohtu esimehe järelevalve, vaid ka läbi ümarlaudade, koolituste ja vestluste. Ta toetab erinevaid digilahendusi, peab oluliseks panustada eesti keele koolituste läbiviimisesse nii kohtunikele kui kohtujuristidele ning leiab seejuures, et ideaalse nägemuse järgi võiks mõlemas ringkonnakohtus olla keeleteimetaja, nagu on Riigikohtus. Pappel peab üheks Tartu Ringkonnakohtu oluliseks probleemiks ebasobivat ruumilahendust ja ruumikitsikust ning jätkab kindlasti praeguse esimehe tegevust selles vallas, et KHN seda probleemi teadvustaks ning see probleem lahenduse leiaks. Kohtu järelkasvu tagamise osas on Pappeli sõnul küsimus, kuidas leida häid kandidaate, kes kandideeriksid esimese astme kohtusse ja annaksid selle tugeva baasi, kes hiljem ringkonnakohtusse kandideeriks. Siinkohal peab ta oluliseks kohtuniku ameti prestiiži tõstmist ühiskonnas ja tugevate juristide seas väljaspool kohtusüsteemi. Samuti on tema jaoks oluline, et kohtuniku ametikohal taastuksid väärilised sotsiaalsed tagatised.

V. Kõve uurib, kas Tiina Pappel soovib ringkonnakohtu Veski tänavale kolimist.

T. Pappel toetab ringkonnakohtu Veski tänavale kolimist, kuivõrd Tartu Ringkonnakohtu kohtunike enamus on kaks korda seda küsimust hääletanud ja nii otsustanud.

KHN-i liikmetel esimehe kandidaadile rohkem küsimusi ei ole.

Lahkub Tiina Pappel

KHN-i liikmed hääletavad Tiina Pappeli Tartu Ringkonnakohtu esimeheks nimetamise suhtes.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN annab nõusoleku nimetada Tiina Pappel Tartu Ringkonnakohtu esimeheks

Saabub Tiina Pappel, kellele otsust tutvustatakse.

KHN-i liikmed on nõus päevakorrapunkti nr 6 tõstmisega istungi järgmiseks päevakorrapunktiks.

3. Ülevaade RES lisataotlustest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Kaidi Lippus

K. Lippus annab ülevaate Rahandusministeeriumile esitatud kohtusüsteemi RES lisataotlustest. Lisaraha taotlused on ettenähtud järgmiseks neljaks aastaks. Lisataotlused võib jaotada kolme valdkonda: 1) personaliga seotud lisavajadused, mis sisaldavad nii personalikulude lisataotlusi (tööjõukulud palkade tõstmiseks, mõningate ametkohtade ümberkujundamine) kui ka kohtu majandamiskulude lisataotlusi (koolituskulud); 2) kinnisvaraga seotud lisataotlused; 3) IKT lisataotlused, mille osas toimus 25. märts arutelu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi komisjoni ees, kus taotluste prioriteetsust ja nende toetust ei avaldatud. Ka Justiitsministeeriumi siseselt ei ole Justiitshalduspoliitika osakonnal veel palutud oma prioriteete määrata ning need arutelud on Lippuse sõnul seega veel ees. Taotlused on täpsemalt memos välja toodud.

V. Kõve uurib, kuidas Justiitsministeerium lisataotlusi prioriseerib.

K. Lippuse sõnul ei saa sellele veel vastata. Kantsleri ees on lisataotlusi kaitstud ja arutelu käigus on mõningad ka muutunud. Ministeeriumi ja selle valitsemisala prioriteetid tehakse selgeks vahetult enne justiitsministri ja rahandusministri kohtumist. Lippuse sõnul võib KHN anda oma prioriteetide osas sisendi.

A. Asi märgib, et eelmise KHN-i istungi protokollis sai märgitud, et Ida-Viru koefitsent peab taotlustes sees olema, kuid hetkel see seda pole.

K. Lippus selgitab, et eraldi Ida-Viru koefitsenti ei ole ning lähtutud on sellest, et kõikide kohtuteenistujate palgatase üle riigi vajab olulisel määral tõstmist. Lisataotlus näeb ette ca 25% palgatõusu vajaduse. Eraldi on välja toodud eriti problemaatilised ametigrupid, kus on suur voolavus või kus on töötasude surve suur (sh Virumaa tõlgid). Rahandusministeeriumiga aruteludeks palutakse kantsleril arvestada, et kui ei ole võimalik saada taotluse täiemahulist rahuldamist, siis eriti problemaatiliste gruppide puhul tuleks muuta taotlust operatiivset nii, et kõige vajalikum saab kaetud.

V. Kõve uurib, kas Rahandusministeerium on Justiitsministeeriumile andnud lisainfot, mida kohtusüsteem eelarve osas oodata võib.

K. Lippus sõnul on tulnud info, et kohtujuristide palkade indekseerimine 1. aprillist 2019 nõuab lisarahastust ning seepeale küsiti Rahandusministeeriumilt kulude katteks lisaraha. Rahandusministeerium keeldus lisarahaandmisest, viidates, et kohtujuristide palgad ei ole KRAPSis.

I. Pilving uurib, kuidas kavandatakse edaspidi kohtu poolt tekitatud kahju hüvitamise finantseerimine, mis tõusetus kahetsusväärse juhtumi pinnalt ja mille kulude kate võeti kohtute eelarvest. Pilvingu hinnangul ei ole kahju hüvitamine kohtute ülesanne, sest tegemist ei ole õigusemõistmisega. Sellega peaks tegelema täitevvõim ja selliste summade maksmine peaks tulema täitevvõimu eelarveridadelt. Küll aga võib vaielda kohtu omavastutuse teemal. Samas tekib Pilvingu sõnul küsimus kohtu sõltumatuse üle, kui kohus peab ise kaaluma, kui suures ulatuses tuleb kahju kohtu eelarvest hüvitada.

V. Kõve nõustub ja leiab, et mõelda tuleks mingi mehhanismi või eelarve puhvri peale.

V. Peep möönab, et tegemist on keerulise küsimusega, mille arutamine jätkub ka kohtujuhtide nõupäeval. Ta märgib, et kui see on tingitud puhtalt kohtu töökorraldusest või selle korra puudumisest, siis peaks mingi mõistlik kohtu omavastutuse määr olema. Küsimust tuleks Peebu arvates lahendada *ad hoc*, kuivõrd kindlat skeemi, kuidas kulusid katta (kas kohtute eelarve reservist või valitsuse eelarvest), on raske paika panna.

V. Kõve toob välja, et kaks korda on teema üleval olnud riigi vastutuse seadusega ja uurib, mis seis sellega on. Küsimus on, mis saab riigi vastutuse kontseptsioon edaspidi olema ning kui laiaks kohtu omavastutus õigusemõistmisega seotud kahju tekitamisele pannakse. Kõve soovib sel teemal silma peal hoida.

I. Pilving ei nõustu *ad hoc* lähenemisega, mis võib kaasa tuua kahju hüvitamise kohtute eelarvest täielikult või osaliselt, kuivõrd see tähendab kohtute tegevuseks planeeritud ressursi kasutamist hoopis teisel otstarbel, mis rikub eelarvedistsipliini. Seaduse järgi vastutab kahju hüvitamise eest riik ja edasi ei ole määratletud, milline võimuharu. Kui hüvitamine toimub kohtute eelarvest, siis tuleb selleks raha planeerida. Selle planeerimine võib tunduda aga kummaline. Pilvingu hinnangul tuleks kõigi muude arendustegevuste raames sellel teemal edasi mõelda ja püüda leida mõistlik lahendus, kuivõrd on ette näha, et neid summasid on aegajalt vaja.

L. Arrak tõstatab küsimuse, kas riik ei saaks ennast sellisteks puhkudeks kindlustada. See tähendaks küll iga-aastast väljaminekut ja kindlaid summasid eelarves, aga küsimus on, kas raha antakse selle jaoks või on lihtsam saada raha planeerides.

K. Kerstna-Vaks märgib, et antud juhtumi puhul oli kohtu eelarvest kahju hüvitamine ministri otsus ja kohtujuhid sellel teemal kaasa rääkida ei saanud. Lisaks tuleb Kerstna-Vaksa hinnangul leida käesoleva aasta eelarves kohtujuristide palgatõusu lisakulude katteallikad. Lisakulu ei ole kohtute eelarvesse praegu planeeritud ning Kerstna-Vaks uurib, kust selleks raha tuleb.

K. Lippuse ettepanek on arutada seda küsimust septembrikuus. Sel ajal peaks toimuma kohtujuhtide nõupäev ja on teada ka 2020. aasta ja sealt edasi RES otsused ning on selge, mis kriisis ollakse. Teada on, et personalikuludest jätkub kohtutel seniks raha.

K. Kerstna-Vaks märgib, et tehtud on ettepanek jätta ära kohtute rahulolu-uuring ja eraldada selleks ettenähtud raha kohtujuristide puuduoleva palgatõusu katteks. Majanduskulusid ei saa teha, kui ei ole võimalik elementaarseid kulusid katta. Tema hinnangul on selliste kulude otsustamise edasilükkamine halb praktika, mida KHN ei tohiks tolereerida.

K. Lippus selgitab, et rahulolu-uuring finantseeritakse enamuses Justiitsministeeriumi haldusalas pühendumuse ja rahulolu-uuringuteks mõeldud tsentraalsest eelarvest. Kuivõrd soov on saada tulemusi asutuste võrdluses ning eraldi vaadata rahulolu ka asutuste sees teiste ametnike seas, siis tekib lisakulu 3800 eurot, mis võetakse kohtute reservist.

K. Kerstna-Vaks leiab, et kui raha tuleb Justiitsministeeriumi eelarvest, siis saab seda samamoodi teisel eesmärgil kasutada. Põhimõtteliselt on Kerstna-Vaksa hinnangul võimalik jätta ära mitmed väikesed tegevused, millest kokku saab suure summa. Tema sõnul ei saa kohtud oma personalikuludest väikesid motivatsiooni rahasidki maksta ning puuduolev raha sealt võtta ei ole lahendus.

K. Lippus selgitab, et ühtegi kohtuasutust ei jäeta hätta selles osas, et ei ole võimalik aasta lõpus motivatsioonirahasid maksta. Info on uus ja küsimust on plaanis arutada ka 11. aprillil toimival kohtujuhtide nõupäeval. Septembrikuuks on kohtute võimalused selgemad. Lippus kinnitab, et kohtute reservis on kriiside lahendamiseks ilma otstarbeta raha olemas ning kavandatud tegevusi ei pea ära jätma.

K. Siigur märgib Ivo Pilvingu seisukoha toetuseks, et kohus ei teeni raha ja saab raha täpset nii palju kui antakse. Seega valitsussektor, kus teenitakse tulu, peab ära korraldama selle, et igasugune kahju

saaks hüvitatud. Kohtutele reservi kogumine on ebamõistlik ja raha tuleks leida valitsuse eelarvest. Siigur leiab, et KHN võiks anda valitusele mõista, et kohtusüsteem ja valitsus ei ole erinevad „ettevõtted“, vaid üks ja sama.

Kohtu poolt tekitatud kahju hüvitamise finantseerimise küsimuses lahenduse leidmine ja kohtujuristide palkade kujundamine ja palgatõusu katteallikate leidmine käesoleval eelarveaastal tuleb võtta eraldi KHN-i arutelupunktideks. Kohtujuristide palkade teema tuleb KHN-i tuua hiljemalt sügisel.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks

4. Eesti Kohtunike Ühingu pöördumine kohtunike töövõimehüvitamise taastamise teemal – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Eesti Kohtunike Ühingu esimees Indrek Parrest

I. Parrest annab ülevaate Eesti Kohtunike Ühingu ettepanekust taastada kohtunike töövõimehüvitis varasema töövõimetus pensioniga võrreldavas suurus. Parresti sõnul on hüvitise taastamisel kaks kasutegurit. Esiteks oleks see ametis olevatele kohtunikele ja ameti valimist kaaluvatele inimestele täiendav motivaator, hüve ja kaitse. Teiseks võimaldaks see lihtsamini ametist loobuda nendel kohtunikel, kelle tervis ei võimalda ametit nõuetekohaselt pidada. Hüvitist võiks laiendada kõigile kohtunikele, mitte ainult nendele, kes on ametis alates 1. juuli 2013 ning lisada tuleks klausel, et esimene aasta seda saada pole võimalik. Parrest märkis, et Kohtunike Ühingul ei ole plaanis kõiki varasemaid eripensione taastada. Konkreetne hüvitis võiks olla suhteliselt väikese kuluga, aga suure efektiga kohtusüsteemi jaoks. Kulused saaks Justiitsministeeriumi varasema statistika pinnalt hinnata.

V. Kõve sõnul on hüvitise taastamisel oluline roll kohtuniku enda kindluse tagamisel ning teisalt aitab lahendada kohtu esimehe eetilist valikut terviseprobleemiga kohtuniku suhtes. Kõve uurib, kas Justiitsministeerium toetaks kohtunikke selles osas.

V. Peebu hinnangul on Kohtunike Ühingu teematõstatus asjakohane koos kõigi põhjendustega.

I. Kangur-Gontšarovi arvates on liiga järsk pöördumise löik, kust võib välja lugeda, et tahetakse lahti saada osalise töövõimega kohtunikest. Töövõimereformi üks eesmärke on olnud toetada nende isikute töö jätkamist.

V. Kõve sõnul seondub see sellega, kui palju antud kohtunik palka saab, kas ta on väiksema koormusega ja mis saab kohtus sellisel juhul edasi.

I. Parrest täpsustab, et pöördumises on viidatud kohtute seaduse § 37¹ lg 1 p-le 2, ehk osalisele töökoormusele, ning kinnitas, et Ühing ei ole mõelnud, et haiged kohtunikud tuleks ära saata. Inimese töövõime määrab selle.

KHN-i liikmed hääletavad Eesti Kohtunike Ühingu ettepaneku toetamise suhtes.

Poolt: 8

Vastu: 0

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN toetab kohtunike töövõimehüvitise taastamist.

5. Kriminaal-, väärteo- ja kohtumenetluse erisused erakorralise ja sõjaseisukorra ajal
– KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, riigikaitseõiguse revisjoni töörühma juht Margit Gross

Margit Gross annab ülevaate kriminaalmenetluse seadustiku, karistusseadustiku ja kohtute seaduse muutmise seaduse (kriminaal-, väärteo- ja kohtumenetluse erisused erakorralise ja sõjaseisukorra ajal) eelnõust.

V. Kõve uurib, kas haldus- ja tsiviilkohtumenetlust ei ole erakorralise ja sõjaseisukorra ajal vaja reguleerida.

M. Gross märgib, et haldus- ja tsiviilkohtumenetluse osas on ette nähtud kaks muudatust – menetluse peatamine ja lihtsustatud korras menetluse läbiviimine. Täiendavaid erisusi eelnõu ette ei näe.

A. Asi toetab mõtet viia erisätted menetlusseadustikesse sisse. Samas märgib ta, et kohati on sätted rangemad, kui need on rahuajal, mis tekitab küsimusi ning toob näitena välja kohustuse otsustada kümne päeva jooksul kohtu alla andmine.

M. Gross selgitab, et ettekandes on arvesse võetud kohtunik Heili Sepa poolt enne KHN-i istungit edastatud arvamus seoses eelnõus sätestatud muudatusega, milles ta leidis, et eelnõus märgitud kohustuslik eelistung kõigis asjades on liialt range. Grossi sõnul ei ole eelistungit tõesti vaja ning eelnõud muudetakse vastavalt ettepanekule.

A. Asi märgib, et praegu puudub menetluslik takistus pidada rahuajal kriminaalmenetlust väljaspool kohtumaja, seda tehakse. Seega sellise sätte tekitame erakorralise või sõjaseisukorra ajal välistaks üleüldse tavaolukorras kohtupidamise väljaspool kohut, mis pole mõistlik.

M. Gross kinnitab, et eelnõu täiendus seoses kohtumenetluse läbiviimise asukohaga vaadatakse üle. Tema sõnunar on sätte mõte, et asukoha määramine peaks olema võimalik selliselt, et see ei jääks alati kohtuniku otsustada ning seda on võimalik laiemalt öelda, kuivõrd tema teada on see praegu kohtu enda valik.

A. Asi märgib, et kohtute seaduse muudatus, mille järgi Riigikohtu esimees võib suunata kohtunikku teise sama kohtu kohtumaja, toimib ka praegu, seda tehakse igapäevaselt. Sama kohtu sees nõusolekut vaja pole.

M. Gross täpsustab, et sätte mõte oli seotud sama kohtuastme teise kohtusse üleviimisega ning kinnitab, et eelnõu täiendus vaadatakse üle ja tähelepanek võetakse arvesse.

V. Kõve uurib, mis seisus eelnõu on ja kas oodatakse kohtute poolt detailseid märkuseid.

M. Gross märgib, et eelnõu pole veel kooskõlastamisele saadetud, kuid see saadetakse kindlasti Riigikohtule arvamus avaldamiseks. Eelnõu tahetakse saata koos uue riigikaitse seadusega, kuna need on üks pakett. Oodatakse ära ka uue valitsuse ametisse astumine.

V. Kõve palub eelnõu saata ka I ja II astme kohtutele arvamus avaldamiseks.

R. Kikerpill viitab eelnõu punktile, mis sätestab, et süüdistatava nõusolekul võib erakorralise või sõjaseisukorra ajal jätta dokumendid tõlkimata ning uurib, mis on sätte mõte, kuivõrd seda kasutatakse igapäevaselt ja see on täna seaduses olemas. Ta soovib sätte üle mõelda ning kaaluda nõusoleku väljavõtmist.

M. Grossile teadaolevalt nõutakse tõlke olemasolu ja sellest loobumine vabatahtlikult ei ole nii selge, kuid kinnitab, et eelnõu sätted seoses dokumentide tõlkimisega vaadatakse üle.

I. Pilving arvates on eelnõu ja seal toodud probleemidega tegelemine vajalik, kuid ta pole veendunud eelnõu põhiseaduspärasuses. Eelkõige tekitab küsimusi kohtuniku üleviimine. Tegemist on tema hinnangul karmi Riigikohtu esimehele antava volitusega ning märgib, et kui selle meetme peale mõelda, siis tuleks seada mingid ajalised piirid - näiteks kolmeks kuuks. Üle tuleks vaadata ka sätte sisu, mitte, et see on vaid üldise korra kohase toimimise jaoks vajalik. Säte annab tugeva võimaluse kohtuniku sõltumatust kitsendada, või võib jätta vähemalt sellise mulje, ning läheks seega PS § 15 alla, mis ei ole nende olukordade puhul piiratud. Teiseks, kohtu esimehele antud volitus anda korraldusi õigusemõistmise korra kohaseks toimimiseks on Pilvingu sõnul äärmiselt lai ja küsimus on, kuidas esimehed seda eri olukordades tõlgendada hakkavad, mida on raske ennustada. Ta tõi välja, et muudatuses ei ole ka klauslit, et see rakenduks erakorralise või sõjaseisukorra korral, ehk see oleks nii ka tavaolukorras. Halduskohtmenetluse peatamise üldvolitust ei saa aktsepteerida, sisuliselt tähendab see, et õiguskaitsset ei saa.

M. Gross selgitab, et lähtutud on arvamuse avaldamisel käinud väljatöötamiskavatsusest ja seal toodud tähelepanekutest, kuid kõike saab veel analüüsida ja täpsustada. On arutelu koht, kui palju tahta paindlikkust ja kas see on põhiseaduspärane või mitte.

Eelnõu raames tuleb täpsemalt üle veel järgmised muudatused:

- *KrMS täiendav § 382¹⁴ seoses dokumentide tõlkimisega;*
- *KrMS täiendav § 382¹⁶ seoses kohtumenetluse läbiviimise asukohaga;*
- *KS § 45 täiendus seoses kohtu esimehele antava volitusega anda juhiseid õigusemõistmise korra kohaseks toimimiseks.*
- *KS § 57 täiendus seoses kohtuniku nõusolekuta üleviimisega (sh tema saatmisega teise sama kohtu kohtumajja).*

Eelnõu tuleb saata arvamuse avaldamiseks ka I ja II astme kohtutele.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks

6. Ülevaade kohtuarendustoimkonna tegevustest – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Viljar Peep

V. Peep annab ülevaade kohtuarendustoimkonna tegevustest. Tema sõnul saab kohtute probleemid jagada kaheks – korralduslikud ja menetluslikud. Kohtu menetluslike probleemide lahendamiseks on Justiitsministeeriumis töös mõned suuremad revisjonid (kriminaalmenetluse seadustiku revisjon ja maksejõuetuse valdkonna revisjon). Toimikond on leidnud, et kõigepealt tuleks teha analüütiline etapp. Aprillikuus peaks valmima kohtuvõrgu küsimuste hindamiseks nõ „kohtumajade passid“, mis toovad näiteks välja kohtumajade töökoormuse, kinnisvara ja finantsalase statistika. Valmima peaks ka rahvusvaheline võrdlev analüüs kohtunike ja kohtuametnike arvust ning kohtunike kohtuametnike ja proportsioonist. Kolmandaks piiritleb Riigikohus õigusemõistmist, et saada teada, mis on puhas õigusemõistmine, mida ei saa kohtuametnikele delegeerida. Lisaks on rida külgnevaid tegevusi - nt prototüübitakse kohtuinfosüsteemi edasiarendusi (vaadatakse üle KIS-i mugavus, infotehnoloogilised arenguvõimalused ja seda toetav õigusloome), arendatakse edasi kohtute koormuse mõõtmise tööriist, analüüsitakse kohtuvälise riigi õigusabi teenuse laiendamist, mis vähendaks advokaadi sekkumise vajadust ja abi oleks seeläbi inimesele lähemal ning analüüsitakse lepituspuhvri kasutamist (kas saab kanaliseerida kohtueelset vara jagamist näiteks notaritele või kui lepitusega on seotud lapsed, siis kas on võimalik kaasata Sotsiaalkindlustusamet). Kohtumenetluslike pudelikaladega ei ole veel jõutud tegeleda, kuid mõtte on kaasata ka Justiitsministeeriumi teised asekantslerid, saamaks teada, mis on probleemid ja kas need on lahendatavad. Analüüsi alla võiks võtta üle nelja menetlusliigi läbivad teemad nagu näiteks salvestamine ja protokollimine.

L. Arrak uurib kui laiapõhjaline toimikond on, kas ja kui võrd kommunikeeritakse visioon edasi kohtutesse ning kas kaasatakse kohtunikke.

V. Peep selgitab, et tegemist on mitteametliku kolmepoolse koostöövormiga, kuhu on kaasatud Riigikohtu, kohtute ja Justiitsministeeriumi esindaja. Toimkond konsulteerib kindlasti ka KHNi ja kohutujuhtidega. Panuse lubas anda ka eelmine Advokatuuri esimees ning räägitakse ka uuega. Seejärel minnakse poliitikute ette.

Toimkonnaga seotud arengud kommunikeeritakse kohtunikeni kohtu esimeeste kaudu.

V. Kõve märgib, et Riigikohus on pigem Justiitsministeeriumile toeks ning soovib, et toimkonnas väljatöötatud suuremad kohtusüsteemi puudutavad arengud tuuakse KHNi arutamiseks. Koorunud on mitmed kitsaskohad ja küsimused – nt, milline kohus tulevikus välja peaks nägema, kui palju ressursi kohtutel kasutada on inimeste näol, palju kohtunike kohti täidetakse, milline on kohtunike suhtarv kohtuametnikega. Kõve tänab kõiki kohtuid, kes on toimkonna osas väärtuslikku infot andud.

I. Kangur-Gontšarov uurib, kas rahvusvaheliselt võrreldakse vaid kohtunike ja kohtuametnike proportsiooni või suudetakse arvesse võtta ka tööülesandeid, asjade lahendamise kiirust ja raha, mis antakse töö tegemiseks.

L. Zobel vastab, et CEPEJ andmete põhjal on vaadatud suhtarve ning kohtunike töökoormust sinna hetkel pandud pole, kuid see info peaks olema olemas.

V. Peep märgib, et kohtusüsteemid ei ole üksüheselt võrreldavad, kuid mingi indikatsiooni see siiski annab. Kui võrdluspilt on ees, on ka julgem valikuid välja pakkuda.

L. Arrak uurib, kas ta saab aru, et praegu pole enam teema, et elatise asjad võiksid samuti notaritele minna ning uurib, kuidas on visioon edasi minna seoses elatise vaidlustega.

V. Peebu sõnul on eesmärk, et emotsionaalseid vaidlusi tuleks kohtusse vähem, mis on eeskätt seotud perekonnaasjadega. Mõistlik on jagada, kas vaieldakse vara või laste üle, kuigi tihti on need põimunud. Mõte on, et notarid tegeleksid vara jagamise küsimustes ja lastega seotud vaidlused on plaan siduda Sotsiaalkindlusameti juurde loodavasse skeemi.

V. Kõve arvates võiks elatise küsimused olla lapsega suhtlemise korra juures.

I. Pilving tõstatab teemana, et Tartu Halduskohus on taotlenud kahele vabanevale ametikohale konkursi väljakulutamist. Pilvingu sõnul on aru saada, et seni, kuni otsused on langetamata ja meetodikat kohtute koormuse võrdlemiseks alles töötatakse välja, ollakse paindlikud vabanevate kohtade täitmisega. Seega oli Viljar Peebu ettepanek võtta aeg maha ja kahe koha täitmiseks mitte konkursi välja kuulutada. Pilvingu hinnangul jääks eelmise aasta koormuse näitajate käesolevasse aastasse ülekandmisel Tartu Halduskohtu jõudlus negatiivseks ning uurib, kas oleks võimalik vähemalt ühe koha osas konkurss välja kuulutada.

V. Peep märgib, et otsus on seotud ressursi jagamisega ühisest rahapotist ja sellega, et puudub tööriist koormuse võrdlemiseks ning selgitab otsuse tausta. Kuude kaupa vaadates on maakohtus keskmiselt 30 asja kohtunike kohta kuus, mis on 3-4 korda rohkem, kui Tallinna ja Tartu Halduskohtus. Küsimus on, mis on mõistlik optimum halduskohtuniku ja maakohtuniku vahel. Lisaks, on Peebu sõnul 15 kuud olnud jõus HKMS-i muudatused, mis on tehtud eeskätt halduskohtute töö kergendamiseks ning eriti suunatud vangide kaebustele. Vangide kaebuste osas kahe halduskohtu võrdlemisel oli mullu Tallinnas kaebusi 5% asjadest ning Tartus 46%. Vangide kaebuste lahendamine on Peebu sõnul ehk pisut kergem, kui vaidlused seoses planeeringute ja maksudega. Kohtade täitmise osas tuleb Peebu hinnangul põhjalikult järgi mõelda, kuivõrd tegemist on eluaegsete kohtade täitmisega.

I. Pilving nõustub, et vangide teemaga on tõesti tegeletud, asjade hulk on vähenenud ja reeglid on läinud lihtsamaks, mis annab tunda ning seega julgebki ta teha ettepaneku täita Tartu Halduskohtus üks koht kahest, mitte mõlemad. Kuigi töökoormuse meetodikat veel ei ole, on võimalik mõõta jõudlust, ning selle valguses kahe koha täitmata jätmist ta ei aktsepteeri.

V. Kõve sõnul tuleb selle peale mõelda. Koormuse mõõtmise ja võrdlemise teema tuleb tuua KHN-i ette arutamiseks. Põhimõtted tuleb uuesti üle käia, aga enne teha eeltööd ning vaadata, kuidas ressursi ümber jagada, et olukord oleks süsteemis aus.

T. Saar märgib, et mingil määral peaks usaldama, seda, mis kohtu esimehed ise oma kohtu toimimisest arvavad ja aru saavad ning mida nad on tuleviku jaoks prognoosinud. Selleks, et vältida ja ravida probleemi Eesti kõige suuremas kohtus, peaks tulevikus vältima seda, kus ennetavalt pannakse väikesed kohtud olukorda, kus nad neile pandud ülesannetega ehk kõige paremini hakkama ei saa. Saar uurib, milline on toimkonna ajaline perspektiiv, arvestades, et tõenäoliselt ollakse hiljemalt sügisel probleemi eest, mis saab kohtujuristide arvust ja palgast järgmine aasta.

V. Peep märgib, et kuna toimikond on mitteametlik, siis ei ole ka ametlikku ajaplaani. Kõigi muudatuste osas konsulteeritakse laiemalt ning tegemist on hetkel ettevalmistava faasiga, millele järgneb teadmine, mida uus valitsus töösse võtab, mida mitte. Peep nõustub, et kohtujuristide palga küsimus on suur probleem ning märgib, et sügiseks tuleks valikud välja pakkuda. Valikud ei ole ilmselt head – tulevikus kohtujuristi palk kohtuniku palgast lahti siduda või vähendada kohtujuristide arvu, juhul kui ei ole meeldivamat kolmandat võimalust.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Paus kell 13.11 – 13.46.

Lahkub Ivo Pilving.

7. Arvamuse andmine Riigikohtu kohtunike vabadele ametikohtadele kandideerivate isikute kohta – KS § 41 lg 3 p 1 alusel – Riigikohus

Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivad isikud tutvustavad end ning seejärel esitavad KHN-i liikmed küsimusi.

Lahkuvad kõik kandideerijad.

KHN-i liikmetelt küsitakse arvamust Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta.

Otsus: KHN avaldab Riigikohtu kohtuniku vabale ametikohale kandideerivate isikute kohta arvamust.

Istungi lõpp 28.03.2019. a kell 15.35.

/allkirjastatud digitaalselt/

Villu Kõve
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Signe Usar
Protokollija